

WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org.nr.: 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
wwf@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFNorge

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Deres ref.: 19/62-

22. feb. 2019

Høringssvar fra WWF Verdens naturfond om EU-direktivene 2018/2001 (fornybar energi), 2018/2002 (energieffektivisering) og forordning 2018/1999 (styringssystem).

WWF Verdens naturfond takker for anledningen til å komme med innspill på disse delene av energipakken “Clean energy for all Europeans”.

All energibruk har naturkonsekvenser. WWF er opptatt av at overgangen til fornybarsamfunnet skjer på en måte som er skånsom for naturen. Vår oppskrift er:

- 1) kutte ut fossil energibruk og erstatte den med fornybar;
- 2) bruke energien på en smart måte og
- 3) velge de prosjektene som har minst naturkonsekvenser.

Oppsummert så mener WWF at dersom Norge fortsatt skal være en stor energinasjon i fremtidens energimarked i Europa, så må vi også ta et produsentansvar i overgangen til fornybarsamfunnet, der vi gradvis faser ut fossil energi og satser mer på fornybar energi i tråd med klimamålene i Paris-avtalen.

Dette betyr:

- Norge bør implementere de tre delene av EUs “Clean energy for all Europeans” som nå er på høring: forordningen for styringssystemet, fornybardirektivet og energieffektiviseringsdirektivet.
- Norge må lage en langsiktig 30-årig klimastrategi som viser hvordan Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.
- Norge må utarbeide en 10-årig nasjonal klima- og energiplan i tråd med Paris-avtalen, som inneholder konkrete utslippsmål og tilhørende tiltak og virkemidler for hver sektor som viser hvordan klimamålene skal nås.
- Norge må utvikle støtteordninger som stimulerer til utvikling av umodne teknologier som havvind og bølgekraft
- Det må tas særskilt hensyn til miljøkonsekvenser i konsesjonsprosessen. Miljødirektoratet må inkluderes i konsesjonsvurderingen.
- Ved fornybarutbygging må man velge de prosjektene som har minst naturkonsekvenser, ved blant annet: Ekskludere kartlagte, verdifulle naturtyper for fornybarutbygging. Ny eller oppgradert vannkraftproduksjon bør kun telle inn mot fornybarmålene dersom de gjennomføres i henhold til relevante EU-direktiver, som vanddirektivet og habitatdirektivet, og i tråd med gjeldende nasjonale bestemmelser, som verneplanene for vassdrag. Ekskludere 1. generasjons biodrivstoff inkludert biogass. Kun bioenergi laget av grot kan motta subsidier.
- Nettareffene må utformes på en måte som utløser innovasjon og bidrar til en mer effektiv bruk av nettet.
- Norge trenger en storstilt satsing på energieffektivisering, for å redusere naturkonsekvenser og klimagasser i størst mulig grad.

Overordnede EU-mål og konsekvenser for Norge

Høsten 2018 kom FNs klimapanel med sin spesialrapport om konsekvensene av 1,5 graders global oppvarming¹. Budskapet var at for hver halve grad økning i global gjennomsnittstemperatur, så eskaleres dramatisk de negative effektene på naturen som vi er avhengig av. Rapporten var også tydelig på at dersom vi skal ha mulighet til å holde oss innenfor 1,5 grader global temperaturøkning, så må vi halvere utslippene i 2030 i forhold til 2010-nivået, og til redusere til null utslipp i løpet av århundret.

Energisektoren utgjør 35 prosent av de globale utslippene, så omlegging av energisystemet vårt er helt avgjørende for å nå klimamålet fra Paris-avtalen. For Europa er det viktigste verktøyet «Clean energy for all»-pakken som de tre direktivene i denne høringen er en del av. EUs klimamål for 2030 har ikke blitt oppjustert etter Paris-avtalen, men kommisjonens langsiktige klimastrategi peker på ulike strategier for hvordan EU skal ha netto-nullutslipp i 2050.

EUs klimakommisjon har gjort beregninger som viser at oppjusteringen av målet for fornybar energi (fra 27 til 32,5%) og elektrifisering (fra 27 til 32%) alene gjør at utslippsmålet kan justeres fra -40% til -45% i 2030². WWF mener at disse målene burde oppjusteres ytterligere: På EU-nivå mener WWF at fornybarmålet bør oppjusteres til minst 45% innen 2030, og energieffektiviseringsmålet bør være 40% innen 2030. Disse målene må mest sannsynlig oppjusteres ytterligere for å være på linje med Parisavtalen.

All energibruk har naturkonsekvenser. WWF er opptatt av at overgangen til fornybarsamfunnet skjer på en måte som er skånsom for naturen. Vår oppskrift er: 1) kutte ut fossil energibruk og erstatte den med fornybar; 2) bruke energien på en smart måte og 3) velge de prosjektene som har minst naturkonsekvenser.

WWF mener at et felles mål for EU må gjennomføres med en balansert utbygging av fornybar energi over hele EU, og gi investorer tillit til at målene skal nås. For Norge kan et overordnet fornybarmål kun på EU-nivå uten nasjonale mål føre til større press på norsk natur. Dette er fordi Norge vil kunne bli et prioritert land å investere i fornybarproduksjon framfor andre land, i og med at Norge er forsynt med gode vindressurser, og med vindkraftproduksjon som nå begynner å bli lønnsom uten støtteordninger.

De foreslåtte direktivene vil kunne redusere etterspørselen etter norsk gass. Gjennom energiunionen ønsker EU å fremme energisikkerhet, bærekraft og konkurransevne i energisektoren. Uansett om Norge velger å ta del i alle elementene i energiunionen eller ikke, så vil den påvirke vårt nærmeste marked. Fossil energi får mindre og mindre plass i det europeiske systemet, og det vil ha effekt på Norges rolle som fossil aktør. Flere land planlegger en utfasing av kullkraft, og selv om Norges myndigheter tar til orde for at dette skal erstattes med gasskraft, så er målet til EU at dette skal erstattes med fornybar energi. Gassen vil kunne tape i konkurranse med fornybare energikilder viser flere analyser, senest i lekkasjer fra Bloomberg News³. I de to scenariene til EU-kommisjonen som legger opp til å unngå mer enn 1,5 grader global oppvarming (1.5TECH og 1.5LIFE), så må gassimporten reduseres med 81% innen 2050,

¹ FNs klimapanelers spesialrapport SR1,5 <https://www.ipcc.ch/sr15/>

² <https://www.euractiv.com/section/climate-environment/news/eu-in-de-facto-position-to-up-emissions-reduction-from-40-to-45/>

³ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-02-06/germany-may-never-get-a-natural-gas-boom-even-with-coal-exit>

og et utslippsfritt energisystem vil kun ha plass til CO₂-renset gass⁴. Også på forbrukersiden sørger energieffektiviseringsdirektivet for å redusere bruk av gass til bygninger. Dette er signaler som Norge bør ta alvorlig gitt den lange ledetiden fra funn til produksjonsfase på norsk sokkel. Vi risikerer å låse inn langsiktige investeringer i infrastruktur og produksjon som vil ende opp som havareerte prosjekter.

Vi har et godt integrert nordisk kraftsystem, som er relativt godt rustet til å utnytte fleksibilitet over store områder sammenlignet med EU. Dette tilrettelegger for en stor andel fornybar energi i kraftmiksen, og her kan Norge være en kunnskapsleverandør og fleksibilitetsleverandør til EU. Kraftsystemet må innrettes slik at det blir mer fleksibelt og dynamisk, med mange småprodusenter hvor privatpersoner også kan være med å bidra inn i markedet som strømprodusenter.

Styringssystemet:

Gjennom styringssystemet har EU laget et planleggingsverktøy som skal se 10 år (nasjonale klima- og energiplaner) og 30 år framover (langsiktige klimastrategier). Dette styringssystemet vil hjelpe Norge og Europa med å planlegge for denne omstillingen. Et hovedmål for Norge bør være å bidra til utfasing av fossil energi både hjemme og i Europa.

Langsiktig klimastrategi (LTS)

Europa vil endre seg og det lages nå strategier for hvordan EU skal ha netto nullutslipp i 2050. I styringssystemet er det også krav til at hvert enkelt land skal lage en langsiktig klimastrategi. Første versjon skal peke mot 2050. Dette er også relevant for Norge, som har lovfestet at vi skal bli et lavutslippssamfunn i 2050⁵. Vi trenger en plan for hvordan vi skal komme oss dit, og vi bør derfor utarbeide en nasjonal 2050-strategi.

Nasjonale energi- og klimaplaner (NECPs)

I en stor og rask omstillingsprosess er det viktig med gode planer som gir langsiktighet og forutsigbarhet for alle. De nasjonale energi- og klimaplanene er et tiårig planleggingsverktøy for hvordan nasjonene skal nå målene i Energiunionen, inkludert 2030-målene for energieffektivisering, fornybar energi og utslippsreduksjoner av klimagasser. Disse planene inviterer også til et større regionalt samarbeid, og WWF mener at det er viktig at Norge er involvert i de regionale planene i Norden og Nordsjø-området. I mangel på nasjonalt bindende mål i EUs klima- og energipakke, er de nasjonale energi- og klimaplanene svært viktige planleggingsverktøy som skal synliggjøre at totaliteten av planene for de ulike nasjonene til sammen gjør at vi når målene som er satt for EU.

WWF anbefaler sterkt at Norge utarbeider en tiårig nasjonal energi- og klimaplan. Energi- og klimapolitikken i EU og i Norge må tilrettelegges på en måte som tillater en størst mulig andel fornybar energi raskest mulig med minst mulig naturinngrep, og at denne kraften tas i bruk for å fase ut fossil energi. Selv om vi er på god vei innenfor kraftsektoren og transportsektoren, så kommer fremdeles omtrent 40 % av energibruken av fastlandsindustrien fra fossile energikilder. Flere, blant annet Energi Norge og Statnett, har tatt til orde for at det skal blir mulig for Norge å bli et fullelektrisk samfunn. I og med at det i klimaloven også vektlegges at klimamålene skal nås i

⁴ A clean planet for all: In-depth analysis in support of the commission communication com (2018) 773 https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_analysis_in_support_en_0.pdf

⁵ Klimaloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-60?q=klimalov>

samarbeid med EU, mener WWF at en nasjonal energi- og klimaplan er et godt bidrag for å sørge for en målrettet innsats for å fase ut fossil energi også i Norge.

De viktigste kravene til en energi- og klimaplan:

- Energi- og klimaplanen må være konsistent med den langsiktige klimastrategien (LTS)
- Planen skal inneholde en beskrivelse av nasjonale mål, samt nødvendige tiltak og virkemidler for å nå målene under alle de fem dimensjonene i Energiunionen. En tidslinje for implementering og tilgjengelige ressurser for gjennomføring beskrives.
- Det skal gjennomføres konsultasjonsprosesser i utarbeidelsen av planen, både offentlige med samfunnsaktører nasjonalt og til naboland for å utforske muligheter for regionalt samarbeid.

WWF mener at:

- De nasjonale målene som er beskrevet i energi- og klimaplanen bør ha et ambisjonsnivå som totalt sett gir bedre resultater enn dagens EU-mål, for å unngå å bremse fremdriften det neste tiåret. Dagens overordnede EU-mål for klima, fornybar energi og energieffektivitet er ikke tilstrekkelig for å nå ambisjonene i Paris-avtalen, og fungerer ikke som katalysatorer for omstilling.
- Det også settes utslippsmål for hver sektor med tilhørende handlingsplaner.
- Energi- og klimaplanen inkluderes som en del av planleggingsverktøyet i klimaloven.

Fornybardirektivet

De siste årene har vi sett at noen fornybarteknologier som vind- og solenergiproduksjon begynner å bli konkurransedyktig med fossil energiproduksjon. Kvotepreisen er på vei opp, noe som er gunstig for fornybar energiproduksjon og som bidrar til utfasing av fossile brensler. Når flere land i Europa nå legger planer for å fase ut kullkraftverk og annen utslippsintensiv industri, må tilsvarende mengde kvoter slettes fra systemet. WWF mener at kvotetaket i EUs kvotesystem må strammes inn slik at taket settes til 0 senest i 2050, i tråd med Paris-avtalen. Det bør også ses på løsninger for å benytte inntjening fra kvotesystemet til å støtte mer energieffektivisering og fornybar energi.

Fornybar energiproduksjon i Norge må ses i sammenheng med en plan for bruk av denne energien for å fullelektrifisere samfunnet og å bidra til utslippskutt også i andre land. For Norge, som i dag har en stor fornybarproduksjon, må hovedmålet de neste ti årene være å ta denne fornybare energien i bruk slik at vi på en effektiv måte reduserer utslipp i ulike sektorer.

WWF mener at det er nødvendig å utvikle særskilte støtteordninger og rammevilkår for å stimulere umodne fornybarteknologier. Teknologinøytrale støtteordninger favoriserer modne teknologier med lavere utbyggingskostnader. Det kan hindre utviklingen av umodne teknologier, som for eksempel havvind og bølgekraft, som kan utgjøre konkurransedyktige og viktige teknologiløsninger på lengre sikt. Norge har gode muligheter for å hevde seg som en eksportør av havvind, som også kan bidra til mange arbeidsplasser.

Nedenfor følger innspill til enkelte artikler i det reviderte fornybardirektivet:

Organisering av konsesjonsbehandling (Artikkel 16 og 17)

Det legges til rette for å strømlinjeforme og innføre tidsfrister i konsesjonsprosessene slik at alle land har en one-stop-shop, tilsvarende NVE i Norge. WWF mener at en effektiv konsesjonsprosess ikke må gå på bekostning av miljøet, og at Miljødirektoratet må bidra med innspill som blir ivaretatt i prosessene.

Plusskunder (Art 21,22) og nettariffering:

Energisystemet står overfor store endringer der energiforbrukere og -produsenter (prosumenter) vil få en stadig viktigere rolle, gjennom for eksempel smartsystemer i bygninger, sol på taket, elbiler og intern batterikapasitet. WWF mener at det er helt avgjørende for en rask omstilling til lavutslippssamfunnet at myndighetene legger til rette for at forbrukere kan bidra på en enkel og kostnadseffektiv måte. I Art 21,22 legges det opp til at forbrukere har en rett til å bli plusskunder uten at det kreves mye byråkrati, og at de som minimum kan kreve markedsverdi når de selger strøm til markedet. WWF støtter dette, og mener i tillegg at myndighetene må sikre at et nytt nettariffsystem utformes på en måte som utløser innovasjon i retning av mer effektiv bruk av nettet der fremtidens strømmarked tas i betraktning. Dagens forslag om 12 måneders abonnert effekt er ikke et godt forslag i framtidens strømmarked fordi 1) det straffer kunder som bruker mye effekt i tider der nettet ikke er presset, 2) det oppfordrer ikke til energieffektivisering ettersom brukeren ikke har noe insentiv til å redusere strømforbruket så lenge den holder seg innenfor abonnementets størrelse.

Vannkraftproduksjon

Vannkraft er en verdifull og fleksibel fornybar energikilde, men som kan ha store miljømessige og sosiale utfordringer dersom den ikke produseres bærekraftig. Ny eller oppgradert vannkraftproduksjon bør kun telle inn mot fornybarmålene dersom de gjennomføres i henhold til relevante EU-direktiver, som vanddirektivet og habitaddirektivet, og i tråd med gjeldende nasjonale bestemmelser, som verneplanene for vassdrag.

Bioenergi

Fornybardirektivet har ikke gode nok restriksjoner for å hindre at biomasse som brukes til energiformål fører til mer klimautslipp eller gir negative konsekvenser for natur. Energiproduksjon fra hele trær regnes som karbonnøytral, og tar dermed ikke innover seg utslipp fra karbonlageret i bakken. Naturkonsekvensene ved å ta ut biomasse til energiformål er tildels store, og WWF er bekymret for at et økt behov for biobrensler i Europa vil føre til utarming av natur og avskoging av skogsområder. WWF foreslår at Norge skal ekskludere 1. generasjons biodrivstoff inkludert biogass, og at kun bioenergi laget av grot kan motta subsidier.

Energieffektivisering

Naturkostnaden ved all energiutbygging tilsier at Norge bør implementere energieffektiviseringsdirektivet. Norge trenger en storstilt satsing på energieffektivisering, fordi dette er et av de mest kostnadseffektive tiltakene for å redusere utslipp. Det er både samfunnsøkonomiske og privatøkonomiske gevinster i å gjennomføre energireduserende tiltak for alle sektorer, inkludert kvotepliktig sektor.

Med vennlig hilsen
for WWF Verdens naturfond

Else Hendel
Fungerende miljøpolitisk leder
ehendel@wwf.no

Ragnhild Elisabeth Waagaard
Senior klima- og energirådgiver
rwaagaard@wwf.no